

дуже прикметний для нашої мови закон; треба жалкувати, що не зазначаємо м'якості сиччих перед губними в таких випадках, як: святий, цвях, звір. Це вплинуло в нас дуже фатально на ортоепію, і ми і з дощок театру, і в устах співаків часто чуємо неорганічну вимову: вони силкуються вимовляти сичні дуже твердо, і замість: сьвятий, цвьях, звьір ми чуємо часто: свїятий, цвїях, звїір... Та на це немає ради, життя сильніше за науковість правопису, національна єдність і у справі правопису важніша, ніж правописні закони. Тут уже школі (і театрові) припадає важливе завдання припилювати справи ортоепії, підручники граматики мусять звернути на цю справу свою велику увагу...

Правопис у всіх народів — річ практична, річ звички, і зміна його не повинна б викликати ніяких трагедій, ніяких заверюх. Головно, коли ті зміни не надто радикальні. Та це воно так, коли народ живе серед нормальних умов, коли має змогу сам рішати про всі свої справи, коли його життя не заколючують дошкульні бурі. Але ж як виривають важні, принципові непорозуміння, такі, що зроджують боротьбу, коли народним організмом струсне якась хуртовина — правописні справи, назверхній вислів думки, робляться важними, викликають відпір, а то й борню, не вважаючи на розумові, педагогічні, а то й філологічні міркування. Розумні росіяни здавна воювали проти букви „ѣ“, яка, як відомо, в російській мові була знаком на звук „е“, так само, як знак „е“. Та як большевики скасували цю букву, російські емігранти, з Мільковим, не прийняли тієї зміни, вперто держалися

старого правопису, і ще й тепер „білих“ москалів, де б вони не жили, легко пізнати по тому, що вони вживають правопису, який обов'язував російське письменство до захоплення влади в Росії большевиками. І в нас донедавна йшли ще різні дискусії на правописні теми, і підстава їх не все була чисто філологічна... А правописна боротьба в Галичині, на Буковині й на Закарпатті мала за підставу глибоке коріння — тут же йшлося про назверхній вигляд українського слова, як слова самостійного, окремого від російського — вона ж тісно в'язалася з національною боротьбою; тим то 1893 рік, рік, коли через школу почали проходити в життя народу ті назверхні ознаки, має для нас таку велику вагу, і тим то в п'ятдесятіття слід відзначити ту таку важну для нас подію, подію не тільки культурного, педагогічного, чи вузько філологічного, але й — національно-політичного значення. З цим роком ясна стала вже перемога українськості в Галичині над неясним рутенством і „общеруським“ баламутством. З цим роком тісніше стало єднання частин нашого народу, роз'єднаних Збручем. У дальших роках мусила загинути легенда про те, що прихильники кулішівки — польські наймити, як це силкувалися цілу справу заплямовувати москвофіли. І політичність цілого питання виходила найкраще з того, що офіційальна царська Росія через своїх дипломатів інтервенювала в австрійського уряду проти правописної реформи...

А щодо самої перемоги нового правопису в Галичині й на Буковині, то не минуло цілих двадцять років, а вже залишки москвофілів мусила звернутися до нього, щоб могли робити свою „роботу“ серед народу...